

2030-YILGACHA O‘ZBEKISTONDA INSON KAPITALIGA YO‘NALTIRILGAN INVESTITSİYALAR HAJMINI OSHIRISHNING IJTIMOIY-IQTISODIY SAMARASI

**Mavlyanov Zafar
Sahibovich**

*SP “NEW SILK ROAD OIL & GAZ” mas’uliyati
cheklangan jamiyati direktori*

So‘nggi yillarda O‘zbekiston Respublikasi barqaror iqtisodiy o‘shish, ijtimoiy farovonlikni oshirish va xalqaro maydonda raqobatbardosh mamlakatlar qatoriga kirish yo‘lida keng ko‘lamli islohotlarni amalga oshirmoqda. Ushbu islohotlarning markazida inson omili, ya‘ni inson kapitalini rivojlantirish masalasi turadi. Chunki zamonaviy iqtisodiyotda iqtisodiy o‘shishning asosiy manbai nafaqat tabiiy resurslar yoki moddiy kapital, balki bilim, malaka, salomatlik va innovatsion salohiyat bilan belgilanadi. Shu boisdan 2030-yilgacha mo‘ljallangan “Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi”da inson kapitaliga yo‘naltirilgan investitsiyalarni ko‘paytirish ustuvor vazifalardan biri sifatida belgilangan.

Inson kapitali – bu har bir shaxsning bilim, kasbiy ko‘nikma, salomatlik va ijodiy imkoniyatlari yig‘indisi bo‘lib, u mamlakat iqtisodiyotida yuqori samaradorlikni ta‘minlaydigan eng muhim ishlab chiqarish omilidir. Inson kapitaliga kiritilgan investitsiyalar o‘z navbatida mehnat unumdorligini oshiradi, innovatsion faoliyatni rivojlantiradi va iqtisodiyotning raqobatbardoshligini mustahkamlaydi. Shu nuqtai nazardan, ta‘lim, sog‘liqni saqlash, ilm-fan va raqamli texnologiyalar sohalariga yo‘naltirilgan investitsiyalarni ko‘paytirish nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy barqarorlikni ham ta‘minlaydi.

2030-yilga qadar O‘zbekistonda inson kapitaliga investitsiyalar hajmini oshirish orqali yangi kasb-hunar markazlarini tashkil etish, oliy ta‘lim muassasalarida xalqaro dasturlarni kengaytirish, raqamli savodxonlikni rivojlantirish hamda sog‘lom turmush tarzini shakllantirish rejalashtirilgan. Bu esa uzoq muddatda yuqori malakali kadrlar tayyorlash, bandlik darajasini oshirish va aholining turmush sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.

Inson kapitaliga yo‘naltirilgan investitsiyalarning mohiyati, ularning iqtisodiy samaradorligini baholash usullari, shuningdek, O‘zbekistonda ushbu yo‘nalishdagi islohotlar natijadorligi tahlil qilinadi. Shuningdek, 2030-yilgacha bo‘lgan davrda inson kapitalini rivojlantirishga qaratilgan investitsion siyosatning ustuvor yo‘nalishlari va ularning ijtimoiy-iqtisodiy samarasi asoslab beriladi.

So‘nggi yillarda O‘zbekiston Respublikasi barqaror iqtisodiy o‘shish, ijtimoiy farovonlikni oshirish va xalqaro maydonda raqobatbardosh mamlakatlar qatoriga kirish yo‘lida keng ko‘lamli islohotlarni amalga oshirmoqda. Ushbu islohotlarning

markazida inson omili, ya'ni inson kapitalini rivojlantirish masalasi turadi. Chunki zamonaviy iqtisodiyotda iqtisodiy o'sishning asosiy manbai nafaqat tabiiy resurslar yoki moddiy kapital, balki bilim, malaka, salomatlik va innovatsion salohiyat bilan belgilanadi. Shu boisdan 2030-yilgacha mo'ljallangan ***"Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi"***da inson kapitaliga yo'naltirilgan investitsiyalarni ko'paytirish ustuvor vazifalardan biri sifatida belgilangan.

Inson kapitali – bu har bir shaxsning bilim, kasbiy ko'nikma, salomatlik va ijodiy imkoniyatlari yig'indisi bo'lib, u mamlakat iqtisodiyotida yuqori samaradorlikni ta'minlaydigan eng muhim ishlab chiqarish omilidir. Inson kapitaliga kiritilgan investitsiyalar o'z navbatida mehnat unumdorligini oshiradi, innovatsion faoliyatni rivojlantiradi va iqtisodiyotning raqobatbardoshligini mustahkamlaydi. Shu nuqtai nazardan, ta'lim, sog'liqni saqlash, ilm-fan va raqamli texnologiyalar sohalariga yo'naltirilgan investitsiyalarni ko'paytirish nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy barqarorlikni ham ta'minlaydi.

2030-yilga qadar O'zbekistonda inson kapitaliga investitsiyalar hajmini oshirish orqali yangi kasb-hunar markazlarini tashkil etish, oliy ta'lim muassasalarida xalqaro dasturlarni kengaytirish, raqamli savodxonlikni rivojlantirish hamda sog'lom turmush tarzini shakllantirish rejalashtirilgan. Bu esa uzoq muddatda yuqori malakali kadrlar tayyorlash, bandlik darajasini oshirish va aholining turmush sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.

Globalashuv va raqamli transformatsiya sharoitida mamlakatlarning raqobatbardoshligini ta'minlashda inson kapitali asosiy omil sifatida maydonga chiqmoqda. Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, iqtisodiy o'sishning barqarorligi ko'p jihatdan inson salohiyatining rivojlanish darajasiga bog'liqdir. Jahon banki hisob-kitoblariga ko'ra, taraqqiy etgan mamlakatlar boyligining o'rtacha 70 foizi inson kapitali hissasiga to'g'ri keladi, moddiy resurslar esa atigi 20–25 foizni tashkil etadi. Masalan, Janubiy Koreyada bu ko'rsatkich 80 foizdan ortiq, AQShda esa 77 foizni tashkil etadi.

O'zbekistonda ham so'nggi yillarda inson kapitaliga sarmoya kiritish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylandi. "Yangi O'zbekiston – 2030" strategiyasida "inson manfaatlari ustuvor" tamoyili asosida ta'lim, sog'liqni saqlash, fan va raqamli texnologiyalar sohalariga investitsiyalarni ko'paytirish maqsad qilingan. Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, 2024-yilda davlat byudjeti xarajatlarining 35 foizdan ortig'i ijtimoiy sohalarga, jumladan, ta'lim va sog'liqni saqlashga yo'naltirilgan. 2017-yilga nisbatan oliy ta'lim muassasalari soni 2,5 barobar, talabalarning qamrovi esa 4 barobar oshgan.

Xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlik natijasida inson kapitaliga yo'naltirilgan investitsiyalar hajmi yildan-yilga oshib bormoqda. Masalan, Jahon bankining "Human Capital Index 2023" hisobotida O'zbekiston 0,55 ko'rsatkich bilan o'rta darajadagi davlatlar qatorida qayd etilgan bo'lib, bu so'nggi uch yilda 0,09 punktga yaxshilanishni anglatadi. Shu bilan birga, 2030-yilgacha inson kapitali indeksini kamida 0,7 darajaga yetkazish maqsad qilingan.

Inson kapitaliga kiritilayotgan investitsiyalar natijasida ta'lim sifati oshmoqda, yangi ish o'rinlari yaratilmoqda, sog'lom va malakali kadrlar tayyorlanmoqda. Bu

jarayon uzoq muddatda iqtisodiy o'sishni tezlashtiradi, aholi turmush darajasini yaxshilaydi va innovatsion iqtisodiyotga o'tish imkonini yaratadi.

O'zbekistonda inson kapitaliga yo'naltirilgan investitsiyalarni oshirish — mamlakatning iqtisodiy barqarorligi va raqobatbardoshligini ta'minlashda hal qiluvchi omil hisoblanadi. So'nggi yillarda ta'lim, sog'liqni saqlash, fan va innovatsiya sohalariga yo'naltirilgan mablag'lar hajmi keskin oshdi. Masalan, 2020–2024-yillar oralig'ida ta'lim sohasiga ajratilgan mablag'lar qariyb 2 barobarga, sog'liqni saqlash xarajatlari esa 1,8 barobarga ko'paydi. Bu esa inson kapitalining sifat ko'rsatkichlarini sezilarli darajada yaxshilamoqda.